

LAUSUNTO ESITYKSESTÄ VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISEKSI

Khall 76 §

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta. Uudistuksen tavoitteena on selkiyttää ja yksinkertaistaa nykyistä järjestelmää sekä parantaa järjestelmän kannustavuutta. Lähtökohtaisesti valtion ja kuntien kustannustenjako ei muutu uudistuksessa. Uudistus toteutetaan vähintään viiden vuoden siirtymäajalla ja uuden järjestelmän pitäisi tulla voimaan 2015 alussa.

Uusi valtionosuusjärjestelmä korvaa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden. Perusopetuksen jälkeisen koulutuksen rahoitus ei siis kuulu tämän uudistuksen piiriin, vaan sitä uudistetaan omana kokonaisuutenaan. Uudessa järjestelmässä valtionosuuksien määräytymistekijöiden määrä vähenee ja laskentakriteerien päällekkäisyyttä puretaan. Yleisperiaate on, että osuuksien laskentamallina on kaava asukasluku kertaa hinta kertaa kerroin. Peruspalveluihin tulee kahdeksan kriteeriä sekä kolme lisäosaa. Kriteerit ovat ikärakenne, sairastavuus, työttömyysaste, kaksikielisyys, vieraskielisyys, asukastiheys, saaristo ja koulutustausta. Lisäosat ovat syrjäisyys, saamelaisuus ja työpaikkaomavaraisuus.

Keskeisiä muutoksia on tulossa kolme:

1. tulopohjan tasauksen painoarvo kasvaa kustannustenjaon tasauksen kustannuksella.
2. sairastavuustekijän merkitys kasvaa muiden määräytymisperusteiden, erityisesti ikärakenteen, kustannuksella noin 2,5 kertaiseksi nykyisestä.
3. kustannustenjako tarkistetaan vuosittain.

Kanta-Hämeen maakunta on uudistuksen suurimpia häviäjiä. Humppilan kunta menettää uudistuksen myötä laskennallisesti valtionosuuksia 255 euroa asukasta kohti. Menetys johtuu ensisijaisesti siitä, että ikärakennekertoimen paino vähenee ja Humppilan kunnan ikärakenne, jossa iäkkäiden osuus on suuri ja nuorten pienempi, ei ole otollinen.

LAUSUNTO ESITYKSESTÄ VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISEKSI

Khall 76 §
(jatkoa)

Kj: Kunnanhallitus esittää lausuntonaan valtionosuusuudistuksesta seuraavaa:

Uudistus sinänsä tulee tarpeeseen, jotta valtionosuusjärjestelmästä saadaan yksinkertaisempi ja ymmärrettävämpi.

Kriteereistä ikärakenteen merkitys putoaa 69,4 prosenttiin nykyisestä 82,4:stä ja sairastavuuden puolestaan kasvaa 25:een nykyisestä 9,5 prosentista. Ikärakenteen merkitystä ei tule pudottaa näin dramaattisesti. Erityisesti harvan asutuksen maaseutumaisilla alueilla palvelujen tuottaminen iäkkäälle väestölle on kalliimpaa kuin tiiviin yhdyskuntarakenteen alueilla. Ikärakennekriteeri myös iskee Humppilan kaltaisia kuntia kahta kautta: ikäihmisten, joita kunnassa on runsaasti, ikäryhmähinnat pienenevät ja lasten ja nuorten, joita kunnassa on suhteellisesti vähemmän, ikäryhmähinnat nousevat.

Sairastavuuden painoarvon kasvu on periaatteessa tervetullutta, mutta toisaalta se rankaisee kuntia, jotka ovat panostaneet ennaltaehkäisevään toimintaan ja terveyden edistämiseen. Humppila on esimerkki tällaisesta kunnasta, jossa on kuntakokoon nähden tarjottu asukkaille runsaasti esimerkiksi ohjattua liikuntaa.

Kannustavuutta uudistus tuo sitä kautta, että verotulojen kasvattamiseen ja työpaikkojen synnyttämiseen kohdistetut toimenpiteet näkyvät onnistuessaan myös valtionosuuksissa. Toisaalta työpaikkaomavaraisuus kriteerinä kohtelee tylysti Forssan seutukunnan kaltaisia alueita, joilta rakennemuutos on vienyt mennessään suuren määrän työpaikkoja. Tällaiset kehityksen megatrendien ja talouden suurten linjojen aiheuttamat tekijät tulisi huomioida, jotta työpaikkaomavaraisuuskriteerin vaikutus olisi oikeudenmukainen.

Otteen oikeaksi todistaa:
Humppilassa 4.4.2014

Tuija Pihlajamäki
hallintojohtaja

Kokonaisuutena uudistus on siis tarpeellinen ja selvitysmiehen esityksessä on paljon tekijöitä, jotka osaltaan mahdollistavat yksinkertaisempaan ja nykyistä parempaan tulokseen pääsemisen. Kylmä tosiasia kuitenkin on, että esitetyn kaltaisena toteutettu valtionosuusuudistus yhdessä pitkään jatkuneen muun epäsuotuisan kehityksen kanssa aiheuttaa sen, etteivät Humppila ja monet muut samankaltaiset kunnat kykene suoriutumaan jatkossa velvoitteistaan.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.